

Vogelwacht Birdaard actief langs beide kanten van de Dokkumer Ee

Steeds meer een kwestie van 'dweilen met de kraan open'

Wachtwoord is een vaste rubriek in Vanellus. Het schetst een beeld van het reilen en zeilen van één van de ongeveer honderd vogelwachten die in Fryslân actief zijn. Wat doet een plaatselijke vogelwacht en wat zijn de drijfveren van de mensen die zich daarvoor inzetten? De rubriek gaat over hun werk en hun belevenissen.

Wachtwoord

Vogelwacht Birdaard en omgeving heeft haar werkgebied langs beide kanten van de Dokkumer Ee. Elfhonderd hectare aan de westkant en vierhonderd hectare aan de oostkant. Een prachtig weidevogelgebied, met flink wat nesten van kieviten, grutto's, scholeksters en tureluurs. Aan bossige en waterige predatoren geen gebrek, zeggen voorzitter Joop Ludema en bestuurslid Jan de Vries. 'It wurdt stadichoan in kwestje fan dweile mei de kraan iepen.'

Dood in de pot

Het westelijke deel valt onder het Kollektief De Waadrâne en het oostelijke onder Noardlike Fryske Wâlden. Als we in de namiddag voor dit interview langskomen is er nog een vleugje zon. Eerst maar het veld in. Naar het land van boer Hans Kroodsmas, die zijn plasdras dit jaar heeft vergroot en aan de kant van de weg richting Jislum heeft ingezaaid met een kruidenrijk mengsel.

Het water in de brede greppels trekt veel weidevogels, de bloemen en kruiden zitten vol met zangvogels. Kroodsmas is voorzitter van De Waadrâne.

Over boeren krijg je van Ludema en De Vries geen verkeerd woord. Wel over de manier waarop de veehouderij wordt uitgeoefend. Het monotone beeld van uitgestrekte raaigrasvelden. Toch constateren

ze dat er meer boeren klaver inzaaien, of kiezen voor kruidenranden. De zorg van De Vries betreft vooral het injecteren met drijfmest. Dat is volgens hem de dood in de pot voor het bodemleven en leidt tot te weinig voedsel voor de jonge vogels.

Een andere werkwijze die een groot gevaar voor de jonge vogels inhoudt: het hakselen van het gras voor de kuilbult. De Vries: 'De jonge fûgels sykje beskerming yn de

by elkoar harke wurdze en dan is de kâns grut dat se mei it gers ferhaksele yn de op-raapwein komme'. Soms slaapt hij daar 's nachts slecht van, zegt de natuurliefhebber, die al meer dan veertig jaar actief is bij de vogelwacht en van maart tot juli elke dag in het veld is te vinden om te redden wat er te redden valt.

Zelfde laken een pak

Ludema is wat dat betreft van hetzelfde laken een pak. Hij is boerenzoon, heeft een technische baan bij de NS en is in het voorjaar het liefst elk moment het veld in. Hij doet naast het voorzitterschap ook het secretariële werk zolang die functie nog niet is ingevuld. Daarnaast doet hij de nazorgcoördinatie, is hij mozaïekregisseur bij De Waadrâne en zit hij in de nazorgcommissie van de BFVW. Ja, hij had ook wel boer willen worden, 'mar no ha ik yn elts gefal in kear fakânsje en tiid om it fjild yn te gean'.

Ludema maakt ook het jaarboekje van de vogelwacht. Al sinds 1990. Een paar jaar daarvoor stapte hij in het bestuur. De voorzittershamer hanteert hij sinds 1996. Hij is zestig geworden en, net als De Vries (69), niet van plan het bijltje erbij neer te gooien. 'We gean troch sa lang as it kin.'

Het bestuur bestaat verder uit penningmeester Elly Reitsma en Hessel Meindertsma.

'It boerelûd yn it bestjûr fan de fûgelwacht is hiel wichtich', benadrukt Ludema. Een goede samenwerking met de veehouders vindt het bestuur van levensbelang. Ze praten vaak met boeren om uit te leggen wat er met een beetje moeite voor resultaten kunnen worden bereikt. 'Faak is it in kwestje fan ûnkunde', zeggen Ludema en De Vries. Men wil faaks net wat it bêste is foar de fûgels.'

De Vries weet alles van vogels en eierzoecken. Dat legt hij graag met goede argumenten uit aan wie het wil horen. Hij heeft recht van spreken; vond al vier keer het eerste ei van Ferwerderadiel. Ook al eens samen met Jopie, zoals hij de voorzitter noemt.

Veel te eten: veel schade

Predatie komt nogal eens aan de orde in dit gesprek. Met name de schade door vossen. Leven en laten leven, is het geluid dat af en toe opduikt in de vogelwereld. Dat zou een ramp zijn, zeggen Ludema en De Vries. Op plekken waar dit jaar geen eerste legsel werd gevonden bleek een vossenburcht te liggen. Gelukkig kan die worden bestreden. De steenmarter is een ander verhaal, zegt Ludema. De overlast is groot. Daar is het net als met de velduilen: als er veel vreten is, groeit het bestand onstuimig. In het gebied van de Noardlike Fryske Wâlden wordt door de jagers samengewerkt om de schade zoveel mogelijk binnen de perken te houden. Niet altijd succesvol blijkt regelmatig. Zo werden dit jaar bij de eerste alarmtellingen 146 gruttoparen geteld, bij de tweede bedroeg dat aantal 115 en bij de laatste nog maar 69, terwijl er drie gebieden waren die helemaal leeg waren. Het werk van de vos, luidt de conclusie. Vlak de

steenmarter ook niet uit, zegt De Vries, net zomin als de kiekendief en de buizerd.

Een plasdras is mooi, zegt hij, maar het trekt ook veel predatoren. Die weten al precies dat daar veel te halen is, voegt hij eraan toe. 'Fan de boskant komme de fosken en fan de Waadkant de séfûgels.' Dweilen met de kraan open, noemen ze dat in het bestuur. Als voorbeeld, het natuurgebiedje Hikkaard van Staatsbosbeheer. Ooit een meertje omzoomd door rietkragen. Nu volledig dichtgegroeid met riet en de woonplek voor de kiekendief. 'Die pakt alles. Staatsbos heeft geen geld, de overlast blijft dus.'

De handen vol

Het gaat bij de vogelwacht van Burdaard vooral om weidevogels en daar hebben ze de handen vol aan. Toch hangen er in en rond het dorp aan de Ee ook tal van nestkastjes voor zangvogels als kool- en pimpelmezen en mussen. Een regelmatige controle en dan redt zich dat prima, vertelt Ludema. Ook zwaluwen zijn populair op veel boerenerven. Speciale activiteiten worden er niet voor ontwikkeld.

Grappig voorvalletje tussendoor: Toen De Vries 25 jaar actief was voor de vogelwacht, kreeg hij een tentje om in het land op te zetten, vertelt Ludema. Daar was hij toch altijd te vinden.

Vogelwacht Birdaard omvat de dorpen Burdaard, de Flieterpen, Jislum en Wânswert. Het ledental is stabiel met 180. Er is geen jeugdafdeling. Af en toe gaat het bestuur met jongeren het veld in. Verjonging van het bestuur zou een goede zaak zijn, zegt Ludema, 'Mar se stean net yn de rij. De jeugd hat ek in soad te dwaan tsjinwurdich.' Het tweede plasdrasgebied ligt op het land van boer Fokke Sierksma in Reitsum. In het gebied van de twee collectieven ligt flink wat grond met uitgestelde maaidatum. Een zegen voor de weidevogels. Ludema: 'Net alles in ien kear meane. Dat is de rêding foar ús fûgels'.

Tekst en foto: Wiebe Dijkstra

Rapportage van de hoofdsporten 2019 van Vogelwacht Birdaard

Soort	Totalen			Nest status			Alarmtellingen		
	Nesten	Broedparen	Totaal	uitgekomen	verloren	onbekend	alarm1	alarm2	alarm3
Kievit	152	3	155	80	19	53	46	26	20
Grutto	153	4	157	102	6	45	146	115	69
Scholekster	114	12	126	59	10	45	14	36	47
Tureluur	83	4	87	44	1	38	51	68	53